

ks. Eugeniusz Ziemann SCJ

Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach

ORCID: 0000-0002-4623-0026; e-mail: eugenio@kr.onet.pl

<https://doi.org/10.4467/25443283SYM.21.025.14705>

POŚWIĘCENIE POLSKI SERCU PANA JEZUSA 11 CZERWCA 2021 ROKU – I CO DALEJ?

DEDICATION OF POLAND TO THE SACRED HEART OF JESUS ON 11TH OF JUNE, 2021 AND WHAT NEXT?

Abstrakt

Czerpiąc inspirację z historii kultu Serca Jezusa, a zwłaszcza z prywatnych objawień Bożego Serca św. Małgorzacie Marii Alacoque, liczne episkopaty narodowe poświęcały Najświętszemu Sercu Pana Jezusa Kościoły lokalne i narody. 11 czerwca 2021 roku taki akt ponowili polscy biskupi w trudnej sytuacji Kościoła i narodu, a także osłabienia pobożności do Jezusowego Serca. Każdy akt poświęcenia i zawierzenia jest aktem religijnym, który zobowiązuje do realizacji podjętych wobec Boga zobowiązań. W tym kontekście pojawiło się pytanie: I co dalej? W formie sugestii zaproponowano podjęcie stosownych działań.

Słowa kluczowe: poświęcenie, kult, nabożeństwo, pobożność, oddanie, Serce Jezusa

Abstract

Taking the inspiration from the history of the cult of the Sacred Heart of Jesus, and especially from the private revelations of saint Margaret Mary Alacoque, a number of national bishops conferences dedicated the local churches and whole nations to the Sacred Heart of Jesus. On 11th June, 2021 the Polish bishops conference renewed such act in the difficult situation of the church and the nation, moreover even in the face of weakening devotion to the Sacred Heart of Jesus. Every act of dedication and entitlements is a religious act, which obliges to the fulfilment of the commitments that have been taken. In this context the question arises, and what next? In the form of suggestions few concrete steps have been proposed.

Keywords: dedication, cult, worship, devotion, act of dedication, Sacred Heart of Jesus

Wstęp

11 czerwca 2021 roku, w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, obchodzono 100. rocznicę poświęcenia bazyliki Serca Jezusowego w Krakowie, powierzonej ojcom jezuitom jako narodowe centrum kultu Bożego Serca w Polsce, oraz związaną z tym wydarzeniem 100. rocznicę zawierzenia Sercu Jezusa Kościoła i ojczyzny przez ówczesny episkopat Polski pod przewodnictwem prymasa Polski kard. Edmunda Dalbora. Tego dnia biskupi zgromadzeni w Krakowie na 389. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski ponowili w bazylice jezuitów akt poświęcenia ojczyzny i Kościoła Najświętszemu Sercu Pana Jezusa. Uroczystości – odbywającej się z udziałem licznie zgromadzonego duchowieństwa, osób życia konsekrowanego oraz rzesz wiernych – przewodniczył abp Stanisław Gądecki.

Akt poświęcenia w Krakowie na tle historii kultu Serca Jezusowego

Akt poświęcenia Sercu Pana Jezusa z 11 czerwca 2021 roku, dokonany przez episkopat Polski w Krakowie, wpisuje się w historyczny i teologicznoduchowy proces kształtowania się i rozwoju kultu oraz nabożeństwa do Bożego Serca w Kościele polskim. Ich początek ma swoje korzenie w Piśmie Świętym, tradycji Kościoła, doświadczeniu mistycznym licznych świętych – osób konsekrowanych i świeckich. Dowodzi to jednoznacznie, że istotą tej pobożności jest odwieczna miłość Boga (por. 1 J 4,8). Bóg Ojciec, objawiając samego siebie człowiekowi w misterium Serca Słowa Wcielonego, przebitego włócznią żołnierza na krzyżu („gdy podeszli do Jezusa i zobaczyli, że już umarł, nie łamali Mu goleni, tylko jeden z żołnierzy włócznią przebił Mu bok, a natychmiast wypłynęła krew i woda” – J 19,33-34), wskazuje, że właśnie to Serce jest dla człowieka bramą prowadzącą przez miłość do Boga Miłości, do zjednoczenia z Nim i wynagradzania miłością za odrzuconą i wzgardzoną miłość¹.

Świadectwo Jana Apostoła i Ewangelisty stanowiło inspirację w teologicznej refleksji związanej z kultem i nabożeństwem do Najświętszego Serca Jezusowego podjętej przez ojców Kościoła², a następnie mnichów i mniszki średniowiecznych klasztorów benedyktyńskich, cysterskich, kartuskich, dominikańskich i franciszkańskich, m.in. św. Bedę (†735), św. Anzelma (†1109), Ruperta z Deutz († ok. 1129), bł. Wilhelma z Saint Thierry (†1148), św. Bernarda z Clairvaux (†1153), św. Lutgardę (†1246), św. Alberta Wielkiego (†1280), św. Mechtyldę (†1299), św. Gertrudę z Helfty († ok. 1302), św. Bonawenturę (†1274), Eckharta (†1327), Hubertyna z Casale (†1330), bł. Henryka Suzo (†1366), a także mistrzów życia duchowego czasów nowożytnych: św. Bernardyna ze Sieny (†1444), Dionizego Kartuza (†1471), Jana Lansperga (†1539), św. Jana z Ávili (†1569), św. Ludwika z Grenady (†1588), Ludwika Lallementa (†1635)³.

¹ Por. E. ZIEMANN, *Boże Serce w misterium swojego otwarcia na współczesny świat*, „Sympozjum” 1(40) (2021), s. 161.

² Zob. J. MISIUREK, *Źródło życia i świętości. Polska teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Lublin 2014, s. 15.

³ Por. tamże, s. 15-21.

Od drugiej połowy XVII wieku pobożność do Serca Jezusa stała się publiczną dzięki św. Małgorzacie Marii Alacoque (1647-1690). Będąc od 1671 roku zakonnicą w zakonie wizytek w Paray-le-Monial, otrzymała ona w latach 1673-1689 około 80 objawień Bożego Serca. Cztery z nich miały miejsce w latach 1673-1675 i zostały nazwane „wielkimi” ze względu na ich społeczny i eklezjalny charakter, a także określenie natury, celu oraz praktyk związanych z kultem i nabożeństwem do Najświętszego Serca Jezusa.

W czasie objawienia w 1675 roku, w okresie oktawy Bożego Ciała, między 13 a 20 czerwca, Jezus żalił się św. Małgorzacie Marii Alacoque na świętokradztwa bezbożnych, zwłaszcza osób konsekrowanych, a także na lekceważenie Go przez wierzących; żądał, aby w piątek po oktawie Bożego Ciała obchodzić święto ku czci Jego Serca z Komunią Świętą wynagradzającą oraz uroczystym aktem wynagrodzenia w czasie adoracji Najświętszego Sakramentu. Należy podkreślić, że na kanwie wszystkich objawień otrzymanych przez świętą wizytkę utworzono katalog 12 obietnic Bożego Serca przeznaczonych dla Jego czcicieli, a zwłaszcza dla osób szerzących Jego kult i nabożeństwo. Najbardziej znana i praktykowana obietnica odnosi się do pierwszych piątków miesiąca (12 obietnica)⁴. Objawienia Jezusa św. Małgorzacie Marii Alacoque miały miejsce w trudnym okresie życia Kościoła, zmagającego się z jansenizmem i kwietyzmem. Serce Jezusa, które jest pełne miłości i dobroci, budziło w tym czasie nadzieję na przemiany w wielu sektorach życia indywidualnego, społecznego i eklezjalnego.

⁴ Por. E. ZIEMANN, *Małgorzata Maria Alacoque*, w: E. Ziemann (red.), *Encyklopedia katolicka* (dalej: *Ek*), t. 11, Lublin 2006, k. 1019-1021; J. C. ALMEIDA, *12 obietnic Najświętszego Serca Pana Jezusa danych św. Małgorzacie Marii Alacoque. Przesłanie z Paray-le-Monial*, Kraków 2011, s. 9-67.

Rozwój kultu Serca Jezusa w Polsce

Początek rozwoju kultu Serca Jezusa w Polsce sięga XIV wieku. Czołową postacią związaną z kultem Najświętszego Serca Jezusa była bł. Dorota z Mątowów, mistyczka i rekluza⁵. Jej zjednoczenie z Sercem Jezusa zaowocowało na modlitwie „zamianą serc”⁶.

Znane są też liczne dzieła z zakresu poezji, prozy oraz ikonografii poświęcone Bożemu Sercu. W XVII i XVIII wieku wpływ na rozwój kultu i nabożeństwa do Serca Jezusa wywarli polscy teologowie z jezuitą Kaspresem Družbickim (1590-1662) na czele. Był on autorem epokowego dziełka *Meta cordium Cor Jesu et Santissima Trinitas* (Cel serc Serce Jezusa), wydanego w 1683 roku w Kaliszu⁷.

Dynamiczny rozwój pobożności względem Serca Jezusa rozpoczął się od sprowadzenia do Warszawy w 1654 roku, przez Ludwikę Marię Gonzagę de Nevers, sióstr wizytek, które założyły swoje klasztory także w Krakowie i Wilnie. Ich współpraca z pijarami i jezuitami zaowocowała powstawaniem na ziemiach polskich bractw Serca Jezusowego, zajmujących się rozszerzaniem praktyk religijnych właściwych kultowi Najświętszego Serca Jezusa (obchody Jego święta w piątek po oktawie Bożego Ciała, praktyka pierwszych piątków miesiąca i godziny świętej, adoracja Najświętszego Sakramentu). Pierwsze bractwo zostało wprowadzone do kościoła pijarów w Warszawie w 1706 roku, a w 1765 roku działało na ziemiach polskich około 86 bractw na prawie papieskim oraz liczne na prawie diecezjalnym⁸.

W szerzenie pobożności do Bożego Serca byli zaangażowani zakonnicy i zakonnice, a także ówcześni monarchowie oraz episkopat Polski, który w 1765 roku wystosował do papieża Klemensa XIII *Memoriał*

⁵ Por. M. BORZYSZKOWSKI, K. KUŹMAK, *Dorota z Mątowów*, w: R. Łukaszyk (red.), *Ek*, t. 4, Lublin 1983, k. 141-143.

⁶ Por. J. MISIUREK, *Źródło życia...*, dz. cyt., s. 23.

⁷ Zob. tamże, s. 23-28.

⁸ Zob. E. ZIEMANN, *Kult Najświętszego Serca Jezusa w Polsce w perspektywie 250. rocznicy ustanowienia święta*, w: J. Wełna, J. Królikowski (red.), *Odnowić pamięć o miłości Bożej. Materiały z sympozjum naukowego poświęconego kultowi Serca Jezusowego*, Kraków 2014, s. 16-17.

w sprawie ustanowienia święta Serca Jezusowego dla Rzeczypospolitej. Pozytywna odpowiedź Stolicy Apostolskiej wpłynęła na rozpowszechnienie nabożeństwa oraz na umocnienie wiary i nadziei Polaków, a także poczucie ich tożsamości narodowej i wolności, zwłaszcza w czasie zaborów⁹.

W 1856 roku papież Pius IX rozszerzył święto Serca Jezusa na cały Kościół, ożywiając duchowość chrześcijańską, która ze swej istoty jest ukierunkowana na miłość Boga i człowieka. W tym okresie teologia kultu Serca Jezusa była w szczególnie sposób związana z Eucharystią, stanowiącą bazę duchowości i rozwoju charyzmatu licznie powstających zgromadzeń zakonnych męskich i żeńskich, a także z rozszerzaniem się idei poświęcenia się Sercu Jezusa¹⁰.

Ważny etap w rozwoju kultu i nabożeństwa do Bożego Serca stanowiło ogłoszenie w 1899 roku przez Leona XIII encykliki *Annum Sacrum* – o poświęceniu się ludzi Najświętszemu Sercu Jezusowemu. Zdaniem papieża kult Serca Jezusa stanowi lekarstwo na zagubienie człowieka, błędzącego z dala od miłości Jezusa Chrystusa. Warto podkreślić, że była to pierwsza encyklika poświęcona Sercu Jezusa¹¹.

Na przełomie XIX i XX wieku

Przełom XIX i XX wieku owocował w pobożności Bożego Serca przenikaniem jej do życia rodzinnego, narodowego i społecznego. W dziejach Kościoła ten okres nazywano czasem królowania Serca Jezusa. Przejawem powszechności tej pobożności w Kościele było wprowadzone

⁹ Zob. tamże, s. 18-21; S. SZYMAŃSKI, *Dzieje kultu Najświętszego Serca Jezusowego w Polsce*, „Homo Dei” 4(30) (1961), s. 354; J. MISIUREK, *Memoriał biskupów polskich*, w: E. Ziemann (red.), *Ek*, t. 12, Lublin 2008, k. 519; *Dekret Kongregacji Obrzędów „Instantibus” o ustanowieniu liturgicznego święta ku czci Serca Jezusowego*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 27-28.

¹⁰ Por. A. L. AMAT, *La vita consacrata. Le varie forme delle origini ad oggi*, Roma 1991, s. 442-462; J. HOJNOWSKI, *Słownik kultu Serca Jezusowego*, Kraków 2000, s. 189; P. DE MEESTER, *Odkryjmy na nowo Najświętsze Serce Jezusa*, Częstochowa 2002, s. 43-45.

¹¹ Por. J. HOJNOWSKI, *Słownik kultu...*, dz. cyt., s. 16.

w 1857 roku w Lublinie przez jezuitę o. Stanisława Stojałowskiego nabożeństwo czerwcowe, zatwierdzone w 1873 roku przez papieża Piusa IX jako oficjalna modlitwa Kościoła. Decyzję swojego poprzednika potwierdził w 1899 roku papież Leon XIII¹².

Liczni polscy biskupi poświęcali Sercu Jezusa swoje diecezje, m.in. w 1872 roku kard. Mieczysław Ledóchowski poświęcił diecezję gnieźnieńską i poznańską; w 1875 roku poświęcono Bożemu Sercu diecezję krakowską, zaś w latach 1914-1918 liczni polscy biskupi poświęcili Sercu Jezusa swoje diecezje, wzorując się na arcybiskupie lwowskim św. Józefie Bilczewskim oraz biskupie przemyskim św. Józefie Sebastianie Pelczarze¹³.

W tym czasie zakładano na ziemiach polskich zgromadzenia zakonne żyjące duchowością i charyzmatem Serca Jezusowego. W 1894 roku św. Józef Sebastian Pelczar dał początek zgromadzeniu sercanek w Krakowie¹⁴, bł. Honorat Koźmiński utworzył w Nowym Mieście nad Pilicą bezhabitowe Zgromadzenie Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego¹⁵, św. Urszula Ledóchowska w 1920 roku założyła Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego¹⁶ w celu budowania Jego królestwa przez modlitwę, ofiarę i pracę, a w 1921 roku Stanisław Kubiak powołał Zgromadzenie Braci Serca Jezusowego¹⁷ dla wynagradzania i szerzenia nabożeństwa do Bożego Serca przez podejmowane zaangażowania apostołskie.

Swoją działalność rozwijały bractwa Serca Jezusowego, Straż Honorowa Najświętszego Serca Pana Jezusa (związana z zakonem wizytek) oraz prowadzone przez jezuitów Apostolstwo Modlitwy. Obejmowały one rzesze wiernych świeckich reprezentujących różne stany i zawody. Kult i nabożeństwo miłości Boga w Sercu Jezusa stanowiły skuteczną reakcję na szalejący modernizm, ruchy ateistyczne oraz stowarzyszenia antykościelne szerzące idee materializmu praktycznego, niszczące *sacrum* życia religijnego.

¹² Por. tamże, s. 56.224.

¹³ Por. J. MISIUREK, *Źródło życia...*, dz. cyt., s. 191-204.

¹⁴ Por. E. ZIEMANN, *Sercanki*, w: E. Gigilewicz (red.), *Ek*, t. 18, Lublin 2013, k. 5-6.

¹⁵ Por. B. ŁOZIŃSKI, *Leksykon zakonów w Polsce. Informator o instytucjach życia konsekrowanego i stowarzyszeniach życia apostołskiego*, Warszawa 2009, s. 423.

¹⁶ Por. M. ZIÓŁKOWSKA, *Urszulanki Serca Jezusa Konającego*, w: E. Gigilewicz (red.), *Ek*, t. 19, Lublin 2013, k. 1409.

¹⁷ Por. B. ŁOZIŃSKI, *Leksykon zakonów...*, dz. cyt., s. 42-43.

Akty poświęcenia

W obliczu niebezpieczeństwa ze strony bolszewickiej Rosji, grożącego Polsce utratą niepodległości, episkopat Polski z prymasem kard. Edmundem Dalborem na czele poświęcił Najświętszemu Sercu Pana Jezusa odrodzoną ojczyznę. Wydarzenie to miało miejsce na Jasnej Górze 27 lipca 1920 roku¹⁸.

Niespełna rok po jasnogórskim akcie poświęcenia narodu i Kościoła Bożemu Sercu polscy biskupi 3 czerwca 1921 roku, w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, na Małym Rynku w Krakowie ponowili ten akt wraz z intronizacją Bożego Serca. Oddając Sercu Jezusa wszystkich pasterzy Kościoła i wszystkich Polaków, ogłosili uroczyste Jezusa Panem całego narodu¹⁹.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego dokonane poświęcenia owocowały intronizacją Serca Jezusa w strukturach społecznych, społecznych i rodzinnych. Zewnętrznym wyrazem tych aktów były figury lub obrazy Bożego Serca umieszczane w obiektach użyteczności publicznej, a także żywy kult Eucharystii, o czym świadczą organizowane kongresy eucharystyczne o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Wkład w to dzieło wniosły też ogłoszone przez papieża Piusa XI encykliki – *Quas primas* (O ustanowieniu święta naszego Pana Jezusa Chrystusa Króla) z 1925 roku oraz *Miserentissimus Redemptor* (O powszechnym obowiązku wynagradzania Najświętszemu Sercu Jezusa)²⁰.

Kontynuacją poświęcenia z Jasnej Góry i Krakowa były zachęty biskupów kierowane do diecezjan, aby poświęć i intronizowali Serce Jezusa w swoich rodzinach jako swojego Króla i Pana. O znaczeniu poświęcenia świadczą słowa bł. Stefana Wyszyńskiego: „Odrodzona Polska, spłacając długi wdzięczności, wzniosła miłującym sercem w stolicy Wielkopolski pomnik: «Sacratissimo Cordis Jesu – Polonia Restituta». Jak wyrósł on

¹⁸ Por. A. GĄSIOR, *Intronizacja Najświętszego Serca Jezusowego na tle problematyki społecznej w Polsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, „Symposium” 1(28) (2015), s. 73-74.

¹⁹ Por. tamże, s. 74-75.

²⁰ Por. tamże, s. 87-88.

z serca narodu, tak stał się dla wszystkich symbolem nie tylko zjednoczenia państwa, ale jego zaślubin z Sercem Pana naszego Jezusa Chrystusa (...) serce narodu jest w Sercu Boga²¹.

Po II wojnie światowej

Po tragicznym doświadczeniu II wojny światowej umocnieniem dla Kościoła była żywa pobożność duchowieństwa i wiernych do Serca Jezusa. Stanowiła ona owoc przedwojennych poświęceń indywidualnych i wspólnotowych animowanych przez ówczesnych biskupów. Bazując na ich pozytywnym doświadczeniu, episkopat Polski postanowił ponownie poświęcić naród i Kościół Jezusowemu Sercu. W liście pasterskim z 4 stycznia 1948 roku biskupi zapowiedzieli dokonanie tego aktu w kontekście sytuacji religijno-moralnej i społecznej zagrażającej narodowi i Kościołowi. Przygotowaniem do tego wydarzenia były poświęcenia Sercu Jezusa w wymiarze osobistym, rodzinnym, parafialnym, zakonnym i diecezjalnym w celu podniesienia się z grzechów i nałogów, a także skutecznego rozwijania świętości osobistej i rodzinnej²². Uroczystego aktu poświęcenia narodu i Kościoła dokonał 28 października 1951 roku prymas Polski kard. Stefan Wyszyński wraz z biskupami. Chcąc uniknąć represji władz komunistycznych, poświęcenie odbyło się w katedrach, kościołach parafialnych oraz innych świątyniach na terenie całej Polski²³.

Ponowiony akt poświęcenia w Krakowie

Kult i nabożeństwo do Najświętszego Serca Pana Jezusa, zaprezentowane powyżej w zarysie, zwłaszcza w odniesieniu do ziem polskich, stanowiły teologicznoduchowe uzasadnienie dla ponowienia aktu po-

²¹ Zob. S. WYSZYŃSKI, *Serce Boga sercem narodu*, w: tegoż, *Miłość i sprawiedliwość społeczna. Rozważania społeczne*, Poznań 1993, s. 31-32.

²² Por. List pasterski Episkopatu Polski *O osobistym poświęceniu się Najświętszemu Sercu Pana Jezusa*, „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” 12 (1948), s. 225-230.

²³ Por. C. DRAŹEK, *Bóg bliski. Historia i teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Kraków 1983, s. 123.

święcenia narodu i Kościoła dokonanego przez episkopat Polski z abp. Stanisławem Gądeckim na czele 11 czerwca 2021 roku w krakowskiej bazylice jezuitów.

Treść tego aktu oddaje rzeczywisty aktualny stan Kościoła w Polsce i na świecie, wywołany ekspansywną działalnością prądów ateistyczno-liberalnych, zwalczających zasady życia ewangelicznego oraz wartości chrześcijańskie, a także procesem porzucania przez wielu chrześcijan praktyk religijnych i zasad moralnych, które mają decydujący wpływ na kształt ich życia osobistego, rodzinnego i społecznego.

Akt poświęcenia Sercu Jezusa Kościoła i narodu z 11 czerwca 2021 roku, nawiązując do aktów, które miały miejsce w 1920 i 1921 roku na progu odzyskanej przez Polskę niepodległości, rozpoczyna się od skruchy za popełnione grzechy indywidualne i społeczne, m.in. za brak szacunku dla życia poczętego, wykorzystanie seksualne małoletnich przez duchownych oraz zaniedbania ich przełożonych, za nałogi i uzależnienia, prywatę i partyjniactwo, profanację tego, co święte. Następnie zawiera kierowane do Serca Jezusa prośby: o uleczenie serc, łaskę nawrócenia i pokuty, uwolnienie od nienawiści i pogardy, od niezgody i podziałów, o ducha braterstwa, łaskę autentycznej miłości do Boga, Kościoła, ojczyzny oraz bliźnich. Szczególne miejsce w akcie poświęcenia zajmuje prośba, aby Jezus Chrystus ukształtował ludzkie serca na wzór swojego Serca, wrażliwego na potrzebujących, najsłabszych i bezbronnych oraz tych, którzy zostali zranieni we wspólnocie Kościoła, aby rodziny odnalazły w Bożym Sercu „źródło jedności i odnowy”, stały się „ogniskami miłości i pokoju, wolnymi od zdrady, agresji i przemocy, otwartymi na przyjęcie nowego życia oraz zdolnymi do przekazu wiary nowym pokoleniom”²⁴. W odniesieniu do ludzi młodych jest prośba o entuzjazm, siłę wiary i świadectwo nadziei dla odnawiania wspólnoty Kościoła²⁵.

Znaczenie tych słów, w kontekście ożywienia pobożności względem Serca Jezusa, sprowokowało uzasadnione pytanie: Co dalej? Co należy

²⁴ *Odnowienie Aktu poświęcenia narodu polskiego Najświętszemu Sercu Pana Jezusa*, <https://episkopat.pl/biskupi-ponowili-akt-poswiecenia-narodu-polskiego-najswietszemu-sercu-pana-jezusa/> (odczyt z dn. 11.10.2021 r.).

²⁵ Por. tamże.

zrobić, aby nastąpiło ożywienie kultu i nabożeństwa do Bożego Serca zarówno w życiu religijnym wspólnot, jak i poszczególnych osób po akcie poświęcenia z 11 czerwca 2021 roku?

Sugestie dotyczące szerzenia pobożności Serca Jezusowego

Odpowiedź na to pytanie nie jest prosta ze względu na złożoność przyczyn, które spowodowały osłabienie kultu i nabożeństwa do Bożego Serca. Niemniej należy wskazać kilka sugestii, które mogą być przydatne do praktycznego zastosowania w działalności duszpasterskiej i apostołskiej wszystkich środowisk, zarówno świeckich, jak i zakonnych.

Pierwsza sugestia odnosi się do szerzenia idei królestwa Serca Pana Jezusa w życiu społecznym: w rodzinach, szkołach, środowiskach pracy i wspólnego przebywania ludzi. Zmiany, które dokonały się we współczesnym świecie i w Polsce, są znakiem czasu dla Kościoła, a także dla każdego wierzącego. Konsekwencje tych przemian wywierają negatywny wpływ na postępowanie i myślenie człowieka. Temu procesowi są poddane rzesze ludzi wierzących, którzy ulegają ateistycznym ideologiom liberalnym, konsumpcjonizmowi, indyferentyzmowi religijnemu, sekularyzmowi oraz globalnym systemom komunikacji społecznej. Odnowienie wiary i życia chrześcijańskiego wymaga praktykowania pobożności Serca Jezusa, na co wskazał Zbawiciel w jednym z objawień św. Małgorzacie Marii Alacoque, aby relacje międzyludzkie bazowały na miłości Boga i bliźniego, sprawiedliwości, godności i wolności²⁶.

Druga sugestia skierowana jest do duchowieństwa, aby szerzenie sprawiedliwości i miłości czy też miłości miłosiernej opierało się na symbiozie życia duchowego z zaangażowaniem społecznym. Ograniczenie swojej misji duszpasterskiej wyłącznie do „zakrystii” zawsze sprzyja powstawaniu niezagospodarowanej przestrzeni, którą szybko zajmują ruchy antychrześcijańskie, eliminujące Kościół z życia społecznego, a duchowieństwo wprowadza w stan bierności. Ważne jest też docieranie do peryferii wspólnot parafialnych, gdzie żyją ludzie poranieni duchowo,

²⁶ Por. E. ZIEMANN, *Boże Serce w misterium...*, dz. cyt., s. 175.

chorzy i starsi, którzy oczekują na pogłębioną katechezę, chociażby z okazji pierwszych piątków miesiąca. Misją duchowieństwa jest obecność wśród ludzi, aby zarządzać ich potrzebom religijnym i socjalnym w duchu miłości Serca Jezusowego²⁷.

Trzecia sugestia wiąże się z właściwym postrzeganiem zła grzechu, który w swej istocie jest odrzuceniem miłości Boga oraz pogardą dla samego siebie. Niszczy on porządek społeczny właściwy wspólnocie rodziny i Kościoła. To więc, co grzech niszczy, należy odbudować zarówno w samym człowieku, jak i w jego relacji z Bogiem przez wynagrodzenie i zadośćuczynienie²⁸.

Czwarta sugestia odnosi się do szerzenia cywilizacji miłości²⁹ opartej na miłości i prawdzie oraz na pobożności Najświętszego Serca Jezusa. Czerpiąc swoją inspirację z otwartego Serca Jezusa, cywilizacja ta stanowi fundament przywrócenia ładu we współczesnym świecie. Święty Paweł VI w trosce o propagowanie cywilizacji miłości skierował w 1965 roku list apostolski *Diserti interpretes*³⁰ do sześciu generałów męskich instytutów życia konsekrowanego: Henryka Systemansa SSCC (Sercanie Najświętszych Serc Jezusa i Maryi – sercanie z Picpus), Leonarda Carrieriego MSSCC (Misjonarze Najświętszych Serc Jezusa i Maryi z Secondigliano), Józefa van Kerckhovea MSC (Zgromadzenie Misjonarzy Najświętszego Serca Jezusa), Armanda Le Bourgeois CIM (Zgromadzenie Jezusa i Maryi – eudyści), Józefa de Palma SCJ (Zgromadzenie Księży Najświętszego Serca Jezusa – sercanie), Piotra Arrupe’a SJ (Towarzystwo Jezusowe – jezuita), aby ich instytuty szerzyły kult Serca Jezusowego, który jest wciąż aktualny i konieczny. Zdaniem papieża, Serce

²⁷ Por. TENŻE, *Być kapłanem Serca Jezusowego. Duchowość kapłańska o. Leona Jana Dehona (1843-1925)*, Kraków 2006, s. 252-253.

²⁸ Por. PIUS XI, Encyklika *Miserentissimus Redemptor*, Rzym 1928.

²⁹ Termin „cywilizacja” (łac. *civilitas*, gr. *politeia*) w ujęciu św. Pawła VI odnosi się do moralno-społecznego ideału cywilizacji opartego na miłości i prawdzie, stanowiąc integralną formę życia wspólnego. Cywilizacja miłości jest ściśle związana z kultem Najświętszego Serca Jezusa. Propagatorem cywilizacji miłości był św. Jan Paweł II, przeciwstawiając ją cywilizacji śmierci. Por. J. HOJNOWSKI, *Słownik kultu...*, dz. cyt., s. 54-55.

³⁰ PAWEŁ VI, List apostolski *Diserti interpretes*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła...*, dz. cyt., s. 186-188.

Jezusa jest sercem Kościoła, dlatego Kościół ma być znakiem miłości Bożej we współczesnym świecie w wielu sektorach życia społecznego, kształtujących oblicze świata i Kościoła³¹.

Zagadnienie cywilizacji miłości jest obecne także w nauczaniu św. Jana Pawła II, który w encyklice *Redemptor hominis* podkreślił: „Człowiek nie może żyć bez miłości. Człowiek pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą, jego życie jest pozbawione sensu, jeśli nie objawi mu się Miłość, jeśli nie spotka się z Miłością, jeśli jej nie dotknie i nie uczyni w jakiś sposób swoją, jeśli nie znajdzie w niej żywego uczestnictwa”³². Miłość uświadamia człowiekowi jego godność i wartość jako osoby, a personalistyczna koncepcja człowieka akcentuje wspólnotowy charakter cywilizacji miłości bazującej na miłości. Miłość bowiem nie polega na swobodnym czynieniu czegokolwiek, lecz na odpowiedzialnym darowaniu siebie innym w wolności. Szczególna odpowiedzialność za kształtowanie i szerzenie cywilizacji miłości w duchu Serca Jezusa spoczywa na młodości i rodzinie³³.

Piąta sugestia wskazuje na odpowiedzialność spoczywającą na właściwie rozumianej nowej ewangelizacji, której istotą jest głoszenie Boga-Miłości, Boga kochającego i przebaczącego. Jego miłość prosi o miłość ludzi do Niego. Bóg-Człowiek, który na krzyżu umarł z miłości do ludzi, ukazuje jej fundamentalne znaczenie. Święty Jan Paweł II tak mówił o tej miłości w czasie kanonizacji Klaudiusza de la Colombière: „Aby dziś prowadzić ewangelizację, trzeba uznać, że Serce Chrystusa jest sercem Kościoła. To On wzywa do nawrócenia i do pojednania. To On prowadzi drogą błogosławieństw serca czyste i spragnione sprawiedliwości. To On jest twórcą braterskiej wspólnoty członków jednego Ciała. (...) To On zleca nam misję. Zażyłość z Sercem Jezusa sprawia, że serce człowieka otwiera się na cały świat”³⁴.

³¹ Pof. E. ZIEMANN, *Boże Serce w misterium...*, dz. cyt., s. 176-177; TENŻE, *Cywilizacja miłości i prawdy w nauczaniu papieża Pawła VI i Jana Pawła II*, „Symposium” 1(28) (2015), s. 93-96.

³² JAN PAWEŁ II, Encyklika *Redemptor hominis*, Rzym 1979, 10.

³³ Pof. E. ZIEMANN, *Cywilizacja miłości...*, dz. cyt., s. 98-101.

³⁴ Zob. JAN PAWEŁ II, *Kanonizacja Klaudiusza La Colombière*, w: C. Drążek (red.), *Serce otwarte dla każdego. Tajemnica Serca Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II*, Kraków 2004, s. 132.

Szósta sugestia stanowi niejako konkluzję omawianej problematyki: trzeba powrócić do pierwotnych form kultu i nabożeństwa do Najświętszego Serca Jezusa przez praktykę pierwszych piątków miesiąca, adoracji wynagradzającej Najświętszego Sakramentu i godziny świętej, przez osobiste i rodzinne poświęcenie Bożemu Sercu, intronizację wizerunku Serca Jezusa w rodzinach, noszenie tarczy Serca Jezusa, przynależność do Straży Honorowej Najświętszego Serca Pana Jezusa, do Apostolstwa Modlitwy oraz do wspólnot żyjących duchowością Bożego Serca i tę duchowość praktykujących. Większość praktyk pobożnościowych do Bożego Serca jest związana z liturgią, aczkolwiek są też nabożeństwa mające swoje źródło w pobożności ludowej. W 2002 roku Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wydała *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*. Dokument ten w numerach 166-168 odnosi się do pobożności związanej z Sercem Jezusa, akcentując jej aktualność i popularność w praktyce religijnej wiernych.

Zakończenie

Z okazji stulecia poświęcenia ludzkości Najświętszemu Sercu Pana Jezusa przez Leona XIII w 1899 roku św. Jan Paweł II w specjalnym liście do arcybiskupa Lyonu Louisa-Marie Billégo napisał: „Wzywam wszystkich wiernych, aby nadal gorliwie pielęgnowali kult Najświętszego Serca Pana Jezusa, przystosowując go do naszych czasów, ażeby dzięki temu mogli nieustannie czerpać z jego niezgłębionych bogactw i umieli z radością na nie odpowiadać, miłując Boga i braci, znajdując pokój, wchodząc na drogę pojednania i umacniając swą nadzieję, że kiedyś będą żyć pełnią Boga we wspólnocie ze wszystkimi świętymi”³⁵. To papieskie przesłanie wciąż zachowuje swoją aktualność. Zatem w roku obchodów stulecia kolejnych aktów poświęcenia Sercu Jezusa w Polsce należy zjednoczyć inicjatywy wszystkich środowisk żyjących pobożnością i charyzmatem Serca Jezusa, aby poświęcenie narodu i Kościoła Bożemu Sercu do-

³⁵ JAN PAWEŁ II, *Inne teksty*, w: C. Drażek (red.), *Serce otwarte dla każdego...*, dz. cyt., s. 169.

konane 11 czerwca 2021 roku nie pozostało tylko wydarzeniem historycznym i aby wypowiedziane wówczas słowa były wypełniane w codziennej misji budowy królestwa Serca Bożego w życiu indywidualnym, wspólnotowym i społecznym.

Bibliografia

- Almeida J. C., *12 obietnic Najświętszego Serca Pana Jezusa danych św. Małgorzacie Marii Alacoque. Przesłanie z Paray-le-Monial*, Kraków 2011.
- Amat A. L., *La vita consacrata. Le varie forme delle origini ad oggi*, Roma 1991.
- Borzyszkowski M., Kuźmak K., *Dorota z Mątów*, w: R. Łukaszyk (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 4, Lublin 1983, k. 141-143.
- Dekret Kongregacji Obrzędów „Instantibus” o ustanowieniu liturgicznego święta ku czci Serca Jezusowego*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 27-28.
- Drażek C., *Bóg bliski. Historia i teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Kraków 1983.
- Gąsior A., *Intronizacja Najświętszego Serca Jezusowego na tle problematyki społecznej w Polsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, „Symposium” 1(28) (2015), s. 71-89.
- Hojnowski J., *Słownik kultu Serca Jezusowego*, Kraków 2000.
- Jan Paweł II, Encyklika *Redemptor hominis*, Rzym 1979.
- Jan Paweł II, *Inne teksty*, w: C. Drażek (red.), *Serce otwarte dla każdego. Tajemnica Serca Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II*, Kraków 2004, s. 138-170.
- Jan Paweł II, *Kanonizacja Klaudiusza La Colombière*, w: C. Drażek (red.), *Serce otwarte dla każdego. Tajemnica Serca Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II*, Kraków 2004, s. 127-137.
- List pasterski Episkopatu Polski O osobistym poświęceniu się Najświętszemu Sercu Pana Jezusa, „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” 12 (1948), s. 225-230.
- Łoziński B., *Leksykon zakonów w Polsce. Informator o instytucjach życia konsekrowanego i stowarzyszeniach życia apostołskiego*, Warszawa 2009.

- Meester P. de, *Odkryjmy na nowo Najświętsze Serce Jezusa*, Częstochowa 2002.
- Misiurek J., *Memoriał biskupów polskich*, w: E. Ziemann (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 12, Lublin 2008, k. 519.
- Misiurek J., *Źródło życia i świętości. Polska teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Lublin 2014.
- Odnowienie Aktu poświęcenia narodu polskiego Najświętszemu Sercu Pana Jezusa*, <https://episkopat.pl/biskupi-ponowili-akt-poswiecenia-narodu-polskiego-najswietszemu-sercu-pana-jezusa/> (odczyt z dn. 11.10.2021 r.).
- Paweł VI, List apostołski *Diserti interpretes*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 186-188.
- Pius XI, Encyklika *Miserentissimus Redemptor*, Rzym 1928.
- Szymański S., *Dzieje kultu Najświętszego Serca Jezusowego w Polsce*, „Homo Dei” 4(30) (1961), s. 351-359.
- Wyszyński S., *Serce Boga sercem narodu*, w: S. Wyszyński, *Miłość i sprawiedliwość społeczna. Rozważania społeczne*, Poznań 1993, s. 31-38.
- Ziemann E., *Boże Serce w misterium swojego otwarcia na współczesny świat*, „Symposium” 1(40) (2021), s. 159-184.
- Ziemann E., *Być kapłanem Serca Jezusowego. Duchowość kapłańska o. Leona Jana Dehona (1843-1925)*, Kraków 2006.
- Ziemann E., *Cywilizacja miłości i prawdy w nauczaniu papieża Pawła VI i Jana Pawła II*, „Symposium” 1(28) (2015), s. 91-105.
- Ziemann E., *Kult Najświętszego Serca Jezusa w Polsce w perspektywie 250. rocznicy ustanowienia święta*, w: J. Wełna, J. Królikowski (red.), *Odnowić pamięć o miłości Bożej. Materiały z sympozjum naukowego poświęconego kultowi Serca Jezusowego*, Kraków 2014, s. 7-48.
- Ziemann E., *Małgorzata Maria Alacoque*, w: E. Ziemann (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 11, Lublin 2006, k. 1019-1021.

Ziemann E., *Sercanki*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 18, Lublin 2013, k. 5-6.

Ziółkowska M., *Urszulanki Serca Jezusa Konającego*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 19, Lublin 2013, k. 1409.

Ks. Eugeniusz Ziemann – sercanin, doktor teologii, wykładowca teologii duchowości sercańskiej w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach; członek Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości i Polskiego Towarzystwa Teologicznego.